

Принцип смежности постулируется как проекция сенсорной маскировки в языке и рассматривается как определяющий для языковых изменений.

Ключевые слова: полисемия, фонетические изменения, сенсорная маскировка, гештальт, принцип смежности.

Bezpalenko A.M. Sensory Masking and its Projection in Language: Contiguity Principle (Gestalt-Psychological View).

The causes of semantic variability (polysemy) and phonetic substitutions are examined from psycho-physiological and gestalt-psychological point of view. The contiguity principle as the projection of sensory masking in language is postulated as basic one for language changes.

Key words: polysemy, phonetic changes, sensory masking, gestalt, contiguity principle.

Надійшла до редакції 22.05.09

Прийнято до друку 04.11.09

УДК 811.116.2'367

В. О. Харитонов

МОЖЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ЗАГАДКИ ДО ФРАЗЕОЛОГІЧНОГО ФОНДУ МОВИ

Статтю присвячено опису фразеологізму як знаку мовної системи. Увагу зосереджено на виокремленні ознак загадки, які дозволяють кваліфікувати її як особливий вид фразеологізму.

Ключові слова: фразеологізм, загадка, пареміологічна одиниця, метафоричність, стійкість, еквівалентність слову, номінативність, комунікативність, кумулятивність.

У статті розглянуто питання, пов'язані з визначенням та характеристиками фразеологічних одиниць, а також виокремленню ознак загадки, які дозволяють кваліфікувати її як особливий вид фразеологізму. Визначення статусу загадки ускладнюється тим, що немає також і єдиного визначення поняття “фразеологізм”. Багато науковців не визначають, а описують це поняття. Вони подають характерні для фразеологізма ознаки та властивості, які можуть бути властиві загадці. За мету у статті поставлено завдання довести, що загадка є особливим видом фразеологізму зі структурою речення.

Сучасний статус фразеології як науки неоднозначний. Як правило, фразеологічний рівень розглядається в мові як проміжний. Він знаходиться на межі лексико-семантичного і синтаксичного рівнів. Невизначеність статусу фразеології пов'язана з відкритим питанням еквівалентності фразеологічної одиниці (далі ФО) слову, невизначеності самого терміну, об'єкта цієї науки. Щодо статусу фразеології, то є науковці, які не виділяють фразеологію як окрему дисципліну. До них, зокрема, належить В.В. Виноградов, який зазначає, що в системі лінгвістичних дисциплін фразеологія іноді зовсім не знаходить собі місця, але частіше за все розташовується поряд із лексикологією або включається в неї [7, 118]. Проте деякі вітчизняні учені, зокрема фахівці з англійської мови, висловлюють думку, що фразеологія склалася як окрема галузь. Так вважають О.В. Кунін, М.М. Копиленко, З.Д. Попова та інші [див. 18, 132].

В англійській та американській науковій літературі взагалі не існує такого розділу лінгвістики як фразеологія. Самий термін “фразеологія” є стилістичним і означає спосіб та

особливості вираження думок, тобто вибір та впорядкування слів та фраз, що характеризують певного автора або літературну працю [див. 2, 182]. В англо-американських мовознавчих студіях, на думку О.В. Куніна, фразеології присвячена невелика кількість досліджень, однак навіть у них немає ґрунтового розгляду основних питань фразеології [12, 8].

Отже, фразеологію визначають як розділ мовознавства, що вивчає фразеологічний склад мови [11, 148]. Це наука про фразеологічні одиниці, тобто про стійкі сполучення слів з ускладненою семантикою, які не утворюються за структурно-семантичними моделями змінних сполучень, що їх складають [12, 5]. Щодо загальних проблем теоретичної фразеології, то на думку Я.А. Барана, до їх кола належать: вивчення природи фразеологізму, встановлення закономірностей функціонування фразеологізмів у мовленні, виявлення їх різновидів, визначення методів досліджень тощо [4, 3].

На сучасному етапі розвитку науки існує два розуміння обсягу фразеології: вузьке та широке. При вузькому розумінні предметом дослідження науки є фразеологізми – стійкі утворення на зразок словосполучень. Широке розуміння фразеології охоплює значно більшу частину одиниць, що включають у себе стійкі утворення на зразок словосполучень та речень. Різні лінгвісти вживають різноманітні терміни для позначення одного і того самого поняття. Синонімічний ряд на позначення ФО містить терміни як із родовим, так і з видовим значенням – фразеологізм, ідіома, фразеологічна одиниця, фразема, стійка фраза. Ідіома синонімізується з такими термінами, як фразеологічне зрощення (В.В. Виноградов), фразеологічна єдність (І.І. Чернишова), зворот, який дослівно не перекладається іншою мовою (сфера машинного перекладу) [див. 4, 5]. Так чи інакше, терміни “фразеологізм” та “фразеологічна одиниця” найчастіше використовуються для найменування одиниці фразеологічного рівня, є найвідомішими і мають найвищий ступінь уживаності серед представників усіх фразеологічних та інших лінгвістичних шкіл.

Фразеологізм як знак мовної системи є дуже широким поняттям і тому дотепер не має загальноприйнятого визначення, адже, як зазначає М.Ф. Алефіренко, фразеологізми, “з одного боку, характеризуються всіма основними властивостями, притаманними одиницям мови, а з іншого, – відрізняються від інших мовних одиниць тільки їм властивими ознаками” [1, 43]. За В.Л. Архангельським, фразеологізмом називається існуюча в мові на певному етапі її історичного розвитку постійна комбінація вербальних знаків: гранична і цілісна; відтворювана в мовленні її носіїв; заснована на внутрішній залежності членів; яка складається мінімум із двох суворо визначених одиниць лексичного рівня, що знаходяться у певній послідовності; граматично організована за існуючими, або такими, що існували, моделями словосполучень або речень; яка має єдине значення, різною мірою комбінаторне у відношенні до значень поєднаних елементів, але стабільне у відношенні до означуваного або виражального [3, 91]. Інакше кажучи, фразеологізми є стійкими словесними комплексами різних структурних типів з одиничним поєднанням компонентів, значення яких виникає внаслідок повного або часткового семантичного перетворення компонентного складу [23, 32]. Отже, основним критерієм, за допомогою якого фразеологізм відрізняється від нефразеологічних утворень, є семантичне перетворення компонентного складу. Як вважає З.А. Харитончик, більшість фразеологізмів побудовані за допомогою стилістичних прийомів, містять у собі контраст, порівняння, метафору і є образними, стилістично маркованими виразами. Проте, ці характеристики ФО доповнюються такими діагностичними ознаками, як їх ідіоматичність, стійкість або стабільність та еквівалентність слову [22, 203].

Ідіоматичність – це семантична характеристика ФО, яка полягає в неможливості вивести значення цілого мовного утворення із сукупності значень частин, що до нього входять. ФО відрізняються від вільних словосполучень та речень семантичною цілісністю, своєрідністю значення цілого у порівнянні зі значеннями складових частин, що виникає як результат їх повного або часткового переосмислення. Через порушення зв'язку між цілісним значенням ФО та буквральним значенням їх компонентів фразеологізми набули особливого типу значення, яке визначають як фразеологічне значення.

Стійкість ФО багатоаспектна. В основу концепції стійкості ФО, запропонованої О.В. Кунінім, покладено поняття обсягу інваріантності різних аспектів фразеологічного рівня. Науковець наголошує на таких аспектах стійкості фразеологізму [див. 18, 133]:

- стійкість вживання, яка полягає в тому, що фразеологізм – це загальноживане сполучення для певного мовного колективу;
- структурно-семантична стійкість, що ґрунтується на немодельованості стійкого сполучення. Цю особливість добре видно при перекладі фразеологізму з однієї мови на іншу;
- стійкість значення і лексичного складу фразеологізму, які спонукають до того, що сполучення стали застиглими традиційними моделями; вони важко змінюються. Лексичні компоненти фразеологізму зберігають загальне визначення сполучення і не дозволяють змін за винятком поодиноких випадків, коли значення стосуються споріднених явищ;
- синтаксична стійкість фразеологізмів полягає у тому, що вони мають певний порядок слів, який лише зрідка може порушуватися шляхом додавання до нього поодиноких лексем.

Еквівалентність фразеологізма **слову** полягає в тому, що ФО притаманні дві характерні ознаки типового слова: семантична цілісність та існування як готової одиниці в мові, її відтворюваність у мовленні. Уподібнення ФО слову полягає у спільності синтаксичних функцій та наявності синонімів.

Одним із різновидів фразеологізмів, що мають структуру речення, можна вважати загадку, яка знаходиться у фокусі нашої розвідки.

У рамках сучасної фразеології статус загадки є невизначеним, так само як залишається недостатнім ступінь її вивченості. Загадка є предметом вивчення науки пареміології, поряд з іншими пареміологічними одиницями – приказками, прислів'ями, висловами та іншими пареміями [21, 424]. Термін “паремія” вже досить давно увійшов у широкий науковий обіг, але так і не отримав загальноприйнятого тлумачення у мовознавстві. Дослідники цієї одиниці (див., зокрема, 17, 11; 8, 4) погоджуються в тому, що паремії – це короткі народні вислови, нерідко обмежені одним реченням чи навіть фрагментом речення, якими передаються елементарна сценка чи найпростіший діалог. Вони відбивають життя народу, риси характеру, вчинки, події, життєвий досвід, релігійні уявлення і реалії навколишнього світу. Загадка як різновид паремії є висловом, що містить у собі запитання (імпліцитне або експліцитне) і провокує реципієнта знайти відповідь, яка є „згорнутим” поясненням, думкою, конденсованою у слові, що називає той предмет або явище дійсності, про який іде мова у загадці [16].

Загадка є спірним питанням сучасної фразеології, зокрема пареміології. Науковці звертають увагу на виняткову структурну, а іноді навіть буквальну подібність загадок та прислів'їв, на їх взаємні трансформації в різноманітних фольклорних традиціях. Будучи скарбницею народної свідомості, кожна з цих паремій несе своє соціальне навантаження в загальних рамках комунікативно-активного фольклору [5, 9].

О.В. Кунін, І.І. Чернишова, О.І. Єфімов, О.О. Селіванова та ін. залучають прислів'я до фразеології [див. 4, 29-30; 19, 641]. Отже, беручи до уваги подібність прислів'я та загадки, ми робимо висновок про приналежність загадки до фразеологічного фонду мови. За класифікацією фразеологізмів В.В. Виноградова, прислів'я (а отже і загадки) належать до фразеологічних єдностей, тому що вони є сполученнями, у яких зберігається ознака семантичної роздільності складових частин, а звідси, й часткова вмотивованість значення [див. 18, 139]. На нашу думку, існує шість ознак загадки, які дозволяють вважати її особливим видом фразеологізму.

По-перше, характерною ознакою загадки є **метафоричність**. Загадка визначається як метафоричний вираз, в якому один предмет зображується за посередництвом іншого предмета, що має з ним яку-небудь, хоча б віддалену подібність [10]. Суттєвим у такому визначенні є словосполучення “метафоричний вираз”. Більшість загадок утворена за допомогою метафор, на що звернув увагу ще Арістотель, який визначив загадку як добре складену метафору [див. 5, 10]. З іншого боку З.А. Харитончик вважає метафоричність однією з основних ознак фразеологізму [22, 203]. Метафора – це мовний зворот, що полягає у вживанні слів та виразів у переносному значенні на основі якої-небудь аналогії, подібності, порівняння [13]. Усі ці ознаки присутні в загадці:

I am only two backbones and thousands of ribs (Railroad).

Накрутив Івась пружину – танцювала без упину. І дзижчала, і крутилась. Як стомилась – зупинилась (Дзига).

У першій загадці проведена аналогія між зовнішнім виглядом залізничного полотна та людського скелета, а у другій – здатність дзиги “танцювати” та “стомлюватись” запозичена в людини та вжита у переносному значенні.

Про метафоричне шифрування в загадках згадує О.О. Селіванова [20, 16]. На думку дослідниці, воно ґрунтується на загальних принципах поєднання двох сфер: джерела (джерела) та реципієнтної (мішені). Найбільш поширеним принципом є антропоморфізм, згідно з яким джерелом сферою є суперконцепт ЛЮДИНА:

I have legs but walk not, a strong back but work not, two good arms but reach not, a seat but sit not (Chair).

Чистить курточку, штанці, чобітки і сап'янці... Дуже працююча тітка. Здогадались, хто це? (Шітка)

У цих загадках у джерела (людини) запозичені назви частин тіла, предметів одягу та здатність до певної діяльності.

По-друге, загадка характеризується **стійкістю**, що має декілька аспектів. Зокрема стійкість вживання реалізується у загальноновживаності загадки у мовному колективі. Саме усталеність є головною причиною того, що в жанрі загадки найбільше збережені давній зміст і форма. Ознаку стійкості можна співвіднести з клішуванням загадки, тобто її масовою відтворюваністю в готовому вигляді. Синтаксична стійкість визначає певний порядок слів у тексті загадки. Лише зрідка він може порушуватися шляхом додавання поодиноких лексем:

I am a man but an animal, I have a horn with two hands (Minotaur).

Стоїть дуб-стародуб, на тім дубі птиця-вертиниця – ніхто її не дістане, ні цар, ні цариця (Сонце).

Виділені елементи є факультативними, порушення порядку слів у загадці не впливає на загальне визначення денотату.

Загадці притаманна стійкість значення і лексичного складу. Загадки стали застиглими традиційними моделями, що важко змінюються або не змінюються взагалі. Їх лексичні

компоненти зберігають визначене сполучення і не дозволяють змін за винятком поодиноких випадків:

*What **goes** around the world and stays in a corner? (Stamp)*

*What **runs** around the world and stays in a corner? (Stamp)*

*За лісом, за пралісом, золота діжа **сходить** (Сонце).*

*За лісом, за пралісом, золота діжа **кисне** (Сонце).*

У вищеподаних загадках зміна компоненту не впливає на загальне визначення денотату.

Іноді денотат загадки є частиною сталого словосполучення, яке характеризується обмеженою лексичною валентністю, тобто обмеженою “здатністю слова вступати у сполучення з індивідуальними лексичними одиницями того чи іншого лексико-граматичного класу” [22, 199]. Інша частина словосполучення використовується у тілі загадки для визначення денотату. Таким чином, стійкість загадки реалізується в неможливості зміни компонентів сталого словосполучення, що використовуються в дефініції:

*What can you **break** without hitting or dropping it? (Promise)*

*Не **сховаєш** у **мішку** ти збитошницю таку: гострий ніс вона встромляє, зробить дірку й утікає (Шило).*

Основою цих загадок є сталі словосполучення з обмеженою лексичною валентністю: to break a promise, ховати шило у мішку.

Третьою фразеологічною ознакою загадки як особливого виду ФО є **еквівалентність** загадки **слову**. Загадка включається в мовлення як ціла одиниця і функціонує в мовленні як одне ціле слово. Цей факт доводить наявність денотату загадки або відповіді на загадку, що, зазвичай, складається з одного слова. Загадці як еквіваленту слова притаманні семантична цілісність, існування у вигляді готової одиниці та відтворюваність у мовленні. Уподібнення загадки слову також полягає у наявності синонімів. На нашу думку, синонімами можна вважати загадки з однаковими або синонімічними денотатами:

I am always hungry, I must always be fed, the finger I lick will soon turn red (Fire).

Give me food, and I will live; give me water, and I will die (Fire).

Стоїть півень на току, в червоному колпаку (Мак).

Під одним ковпаком 700 козаків (Мак).

Четверта фразеологічна ознака загадки полягає у її **номінативності**. Загадка як фразеологізм із граматичною структурою речення слугує найменуванням одиничних предметів і класу предметів, тобто їй притаманне номінативне значення [4, 31]:

Often held but never touched, always wet but never rusts, often bites but seldom bit, to use me well you must have wit (Tongue).

Тридцять двоє козаків все молотять без цiпкiв. Лиш цукерку показати, зникне вмить, годі шукати (Зуби).

П'ятою фразеологічною ознакою загадки є **комунікативність**. Вона несе інформацію про певні явища зовнішньої дійсності, а отже використовується для реалізації мовних інтенцій [4, 33]:

“You ask first”, he said, because he had not had time to think of a riddle. So Gollum hissed:

What has roots as nobody sees,

Is taller than trees

Up, up it goes

And yet never grows?

“Easy!” said Bilbo. “Mountain, I suppose”

Кумулятивність є шостою фразеологічною ознакою загадки. Кумулятивний

характер змісту, значення загадки виділяється досить чітко [4, 33]. В архаїчних суспільствах загадки використовувались як частина культового обряду і засіб передавання сакрального знання про світ [9, 5]. Вони несуть на собі відбиток далеких часів, зберігаючи свій первісний “міфічний характер”, є уламками “міфічного віровчення”, “компонентом картини світу фольклорного колективу” [див. 6, 33; 15, 66; 14, 111]. У загадці відображено досвід не лише багатьох поколінь одного народу, а й досвід поколінь багатьох народів. Ця теза знаходить переконливе підтвердження у порівнянні синонімічних загадок різних національних мов:

Що таке: ідеши – йде поряд, станеш – зупинитися? (Тінь)

Each morning I appear to lie at your feet, all day I will follow no matter how fast you run, yet I nearly perish in the midday sun (Shadow).

Семантично подані загадки є синонімами, але образи їх співпадають лише частково. У першій загадці мова йде про головну властивість тіні бути завжди поруч із предметом, а у другій – про особливості її існування в різні частини доби.

Через історичні обставини та досвід певного мовного колективу виділяються характерні саме для цього мовного колективу ознаки та засоби вираження денотату, що присутні в тілі загадки. Не виключений факт їх запозичення в інших мовних колективів, але, як правило, власномовних фразеологізмів у мові більше, ніж запозичених, що, очевидно, є слухним і для загадки.

Як підсумок зауважимо, що, проаналізувавши ряд визначень поняття “фразеологізм” та перелік його ознак та властивостей, деякі з них можна застосувати до загадки. Зокрема, згадана пареміологічна одиниця характеризується шістьма ознаками, притаманними фразеологізму: метафоричністю, стійкістю, еквівалентністю слову, номінативною функцією, комунікативністю та кумулятивною властивістю.

Перспективним напрямом розвитку проведеного дослідження може бути аналіз інших пареміологічних одиниць та виокремлення у них ознак, що дозволяють відносити такі одиниці до фразеологічного фонду мови.

Література

1. Алефіренко М. Ф. Проблема фразеологічного рівня мови / Алефіренко М. Ф. // Мовознавство. – 1984. – № 5. – С. 42–47.
2. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка / И. В. Арнольд. – М. : Просвещение, 1976. – 346 с.
3. Архангельский В. Л. Устойчивые фразы в современном русском языке / В. Л. Архангельский. – Ростов-на-Дону : Изд-во Ростовского ун-та, 1964. – 315 с.
4. Баран Я. А. Фразеология у системі мови / Я. А. Баран. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1997. – 176 с.
5. Брусенцев А. Е. Понимание загадко-пословиц в познавательном и коммуникативном контекстах : (тезисы докладов Международной научной конференции „Понимание в коммуникации. 2005”) [Електронний ресурс] / www.srcc.msu.su/uni-persona/site/conf/conf_05/spisok.htm. – Заголовок з титульного екрану.
6. Буслаев Ф. И. Народный эпос и мифология / Буслаев Ф. И. – М. : Высшая школа, 2003. – 400с.
7. Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / Виноградов В. В. – М. : Наука, 1977. – 312 с.
8. Дуденко О. В. Номінативна та комунікативна природа українських паремій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / О. В. Дуденко. – К., 2002. – 19 с.

9. Журинский А. Н. Семантическая структура загадки : неметафорическое преобразование смысла / Журинський А. Н. – М. : Наука, 1989. – 126 с.
10. Загадка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Загадка>. – Назва з титульного екрану.
11. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : Підручник для студентів філолог. спеціальностей вищих закладів освіти / Кочерган М. П. – К. : Академія, 1999. – 288 с.
12. Кунин А. В. Курс фразеології сучасного англійського мови / Кунин А. В. – М. : Высшая школа, 1986. – 336 с.
13. Метафора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Метафора>. – Назва з титульного екрану.
14. Мечковская Н. Б. Язык и религия: Лекции по философии и истории религий / Мечковская Н. Б. – М. : Фаир, 1998. – 352 с.
15. Миллер О. Ф. Опыт исторического обозрения русской словесности / Миллер О. Ф. – СПб, 1866. – 346 с.
16. Мовне втілення культурного змісту загадки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lingvolog.ru/2007/07/15/movne-vtilennya-kulturnogo-zmistu-zagadki>. – Назва з титульного екрану.
17. Мокієнко В. М. Значення української пареміології для історико-етимологічного аналізу слов'янських прислів'їв і приказок / Мокієнко В. М. // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 9–21.
18. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови / Мостовий М. І. – Харків : Основа, 1993. – 225 с.
19. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Селіванова О. О. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
20. Селіванова О. О. Комунікативні стратегії і тактики в українських загадках / Селіванова О. О. // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – Черкаси : 2004. – Вип. 60. – С. 10–22.
21. Українська мова. Енциклопедія / [Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін.]. – К. : Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
22. Харитончик З. А. Лексикологія англійського мови / Харитончик З. А. – Минск : Высшая школа, 1992. – 229 с.
23. Чернышева И. И. Фразеология современного немецкого языка / Чернышева И. И. – М. : Высшая школа, 1970. – 200 с.

Список джерел фактичного матеріалу

1. Загадки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.abetka.ukrlife.org/zagadki0.html>. – Заголовок з титульного екрану.
2. Riddles [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.riddles.com/all-kinds-ofriddles/riddles/>. – Заголовок з титульного екрану.
3. Tolkien, J. R. R. The Hobbit / Tolkien, J. R. R. – N.Y. : Ballantine Books, 1993. – 305 p.

Харитонов В. А. Возможности привлечения загадки к фразеологическому фонду языка.

Статья посвящена описанию фразеологизма как знака языковой системы. Внимание сконцентрировано также на выделении признаков загадки, которые позволяют квалифицировать ее как особый вид фразеологизма.

Ключевые слова: фразеологизм, загадка, паремнологическая единица, метафоричность, устойчивость, эквивалентность слову, номинативность, коммуникативность, кумулятивность.

Kharytonov V. O. A Study of Phraseological Unit as a Language System Sign and Aspects of Riddle Involvement in the Phraseological Word Stock.

The article deals with the description of a phraseological unit as a sign of the language system. Much attention is paid to the singling out of riddle features, which make it possible to qualify it as a peculiar type of phraseological units.

Key words: phraseological unit, riddle, paremiological unit, metaphoricity, stability, equivalence to a word, nominativity, communicativity, cumulativity.

Надійшла до редакції 10.05.09

Прийнято до друку 04.11.09

УДК 811. 161. 2'38

А. Бондаренко

**УКРАЇНСЬКА ХУДОЖНЯ МОВА Й ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКА ФІЛОСОФІЯ
XX СТОЛІТТЯ В АСПЕКТІ ІНТЕРДИСКУРСИВНОСТІ**

У статті окреслено проблему моделювання художньо-філософських інтердискурсивних парадигм на основі структури семантичних кліше. За основу взято теорії дискурсивного аналізу та асоціативно-сислового поля, у межах яких з'ясовано поняття дискурсу, прекострукту, текстового й міжтекстового асоціативних полів. Використано такі методи дослідження: дискурсивний аналіз, моделювання асоціативно-сислового поля та інтроспекція.

Ключові слова: художнє мовомислення, дискурс, інтердискурсивність, асоціативно-сислове поле.

Проблема дискурсивної практики перебуває в центрі уваги мовознавчих досліджень. Зокрема, аналіз **останніх** монографічних **праць** засвідчує, що зазначене явище нині активно вивчається в соціолінгвістичному [6] й етнолінгвістичному [10] планах. Крім того, нині спостерігається активізація лінгвокультурологічного аспекту дослідження процесу дискурсивності [11]. Указаний ракурс викликає значний інтерес, зокрема, з погляду взаємодії дискурсів різних типів (наприклад, художнього та філософського), що дає змогу виявити загальні екстра- та інтралінгвальні закономірності мовомисленневих процесів утворення й трансформації нових сенсів у межах семіосфери. Тому студії явища інтердискурсивного “зустрічного руху” філософського та художнього мовлення набувають дедалі більшого поширення.

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена необхідністю окреслити проблеми моделювання художньо-філософських інтердискурсивних парадигм на основі структури семантичних кліше.

Мета статті – простежити зв'язок між українською художньою мовою та західноєвропейською філософією XX ст. через призму інтердискурсивності.

Наукова новизна полягає в спробі визначити дотичні грані філософії й художньої літератури в аспекті інтердискурсивних парадигм.

Дискурс – це узятий у подієвому аспекті [1, 137] текст, у якому реалізовано ігровий підхід до мови [8] і який структурований як система сенсоутворення [12]. Українська художня мова XX століття постала як “розмірковувальна” (дискурсивна) практика, що позначилося на формуванні терміна *художнє мовомислення*, який відобразив тісний зв'язок мовної сфери із соціокультурним контекстом доби: це естетично спрямований і світоглядно